

Elisa Gebhard sd

Kirjallinen kysymys eduskunnan tiedonsaantioikeuden toteuttamisesta ja Suomen edustamisesta Euroopan poliittisen yhteisön kokouksessa 18.7.2024

Eduskunnan puhemiehelle

Euroopan poliittinen yhteisö EPY sai alkunsa vuonna 2022 tuolloisen EU-puheenjohtajamaa Ranskan presidentin Emmanuel Macronin EU-parlamentissa Strasbourgissa pitämästä puheesta. Sitten yhteisö on kokoontunut neljästi, pääasiassa Eurooppa-neuvostojen yhteydessä.

Yhteisön kolmen ensimmäisen kokouksen osalta on valtioneuvoston kansliassa valmisteltu ja hallituksen EU-ministerivaliokunnassa sekä eduskunnan suuressa valiokunnassa käsitelty julkiset materiaalit, joissa on linjattu kokouksessa edustetuista Suomen kannoista. Kolmen ensimmäisen kokouksen kohdalla pääministeri on myös käynyt eduskunnassa kuultavana ennen kokousta mahdollistaen eduskunnan suurelle valiokunnalle sen vakiintuneen mahdollisuuden esittää kysymyksiä ja huomioita.

Yhteisön kolmea ensimmäistä kokousta on sekä pääministeri Marinin että pääministeri Orpon johdolla käsitelty EU-kokouksiin rinnastettavina kokouksina. Pääministerin johtama EU-ministerivaliokunta tiedotti 3.10.2023, miten EPY:n "kokous edistää EU:n läheistä yhteistyötä ja näkemysten vaihtoa eurooppalaisten kumppaneiden kanssa". Samoin todettiin, miten "Suomelle on tärkeää, että kokous lujittaa koko Euroopan tukea Ukrainalle". Aikaisemmat kokoukset ovat käsitelleet myös ulkopoliittisia aiheita, kuten Venäjän hyökkäyssotaa, rauhaa ja turvallisuutta.

Euroopan unionin neuvoston (Eurooppa-neuvoston) julkisten asiakirjojen mukaan Euroopan poliittisen yhteisön kokoukseen on kutsuttu "EU-27-valtiot". Myös eduskunnalle EPY:n kolmen ensimmäisen kokouksen yhteydessä annetuissa tiedoissa (mm. EUN 4/2023 vp) myös pääministeri Orpon kaudella todetaan, että "kokoukseen osallistuvat Eurooppa-neuvoston jäsenet ja näiden vastinparit muista eurooppalaisista maista".

Yhtä lailla syksyllä 2023 Orpon hallituksen suurelle valiokunnalle toimittamassa asiakirjassa kuvailtiin kokouksen luonnetta pääasiassa EU:n kautta seuraavasti:

"Se (EPY) on mahdollisuus viestiä korkean tason yhteistyön tiivistämisestä EU:n ja sen eurooppalaisten kumppaneiden kesken ajankohtaisiin teemoihin liittyen. EU:n geopolitiittisten intressien näkökulmasta keskeistä on yhteistyön ja dialogin tiivistäminen oman lähialueen ehdokas- ja kumppanimaiden kanssa. Kumppanuuksien kehittäminen ja ylläpitäminen ovat keskeisessä osas-

Kirjallinen kysymys KK 294/2024 vp

sa EU:n välinevalikoimaa suurvaltakilpailun haasteisiin vastaamisessa ja EU:n arvojen ja intressien edistämisessä."

Perustuslain 66 §:n mukaan "pääministeri edustaa Suomea Eurooppa-neuvostossa. Pääministeri edustaa Suomea myös muussa valtion ylimmän johdon osallistumista vaativassa Euroopan unionin toiminnassa, jollei valtioneuvosto poikkeuksellisesti toisin päättä."

Euroopan poliittisen yhteisön neljäs kokous pidettiin 18. heinäkuuta 2024. Aikaisemmista kokouksista poiketen Suomea edusti pääministerin sijaisena tasavallan presidentti. Suurelle valiokunnalle ei toimitettu ennen kokousta kirjallista selvitystä Suomen kannoista tai edustautumisesta, eikä suurella valiokunnalla ollut myöskään aiempien kokouksien ja vakiintuneen käytännön mukaista mahdollisuutta keskustella niistä. Julkisista aineistoista ei myöskään löydy merkintöjä asian käsittelystä hallituksen kesken (asiakirjoiltaan julkisessa) EU-ministerivaliokunnassa tai perustuslain edellyttämien sijaisjärjestelyiden linjaamisesta valtioneuvoston yleisistunnossa.

Asiasta käydyin julkisen keskustelun jälkeen 5.8. valtioneuvosto on toimittanut suurelle valiokunnalle muistion kokouksesta. Sen mukaan "kokouksen ohjelma noudatti kolmen ensimmäisen kokouksen rakennetta, sisältäen avajaistäysistunnon ja temaattiset työryhmäkeskustelut sekä päätöstäysistunnon". Kokouksen EU-painotteisuus tuotiin myös esiin muun muassa muistion kohdassa: "Euroopan poliittisen yhteisön kokouksissa voidaan edistää niin kahdenvälistä kuin EU:n yhteistyötä ja näkemysten vaihtoa eurooppalaisten kumppanien kanssa, mikä tukee EU:n ulkoisen roolin vahvistamista sekä yhteisten arvojen ja intressien edistämistä niin Euroopassa kuin globaalisti."

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitän asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Onko Euroopan poliittisen yhteisön 18.7.2024 pidettyyn kokoukseen saapunut kutsu esitetty Suomelle EU-maana esimerkiksi toimittamalla kutsu vakiintuneita Eurooppa-neuvoston jakelukanavia pitkin pääministerille valtioneuvoston kansliaan tai mainitsemalla "EU-27" tai "Eurooppa-neuvosto" tai vastaava kutsussa,

millä perusteilla pääministeri on jättäytynyt pois 18.7. pidetystä kokouksesta, johon on julkisten asiakirjojen perusteella kutsuttu Eurooppa-neuvoston jäsenet ja

arvioitko eduskunnan tiedonsaantioikeuden toteutuneen täysimääräisellä tavalla, kun sille ei toimitettu vakiintuneen käytännön mukaista ennakkoselvitystä Suomen kannoista eikä suurella valiokunnalla ollut mahdollisuutta esittää näkemystään ennen kokousta?

Helsingissä 20.8.2024

Elisa Gebhard sd